



DEEL 5 GELDERLAND

Kerstvoorstellingen in en op gebouwen in Nederland

DOOR PETER DIEMER

Stichting Erfgoed Rond Kerst Nederland



Voorwoord

In Nederland is er een schat aan kerstvoorstellingen in en op gebouwen te vinden. Niet alleen kerstgroepen maar o.a. ook: glas in lood ramen, plafondschilderingen, doopvonten, altaarstukken en gevelstenen met kerstvoorstellingen. Het leek ons een goed idee om deze gegevens en afbeeldingen eens te verzamelen en in 12 boeken onder te brengen elke provincie één.

Veel beeldmateriaal hebben wij uit de kerstkaarten verzameling, die Chris Janssen aan onze Stichting tot behoud van erfgoed rond kerst - Nederland heeft geschonken en de verkregen informatie n.a.v. een brief van Piet Wijnker aan de parochies van het Bisdom Haarlem in november 1995. Ook mochten wij van de foto's op de website www.kerkfotografie.nl gebruik maken. Op deze website staan heel veel prachtige foto's, van kerken in Nederland en daarbuiten, gemaakt door Diana Nieuwold. Daarnaast is er ook veel informatie op het internet gevonden, zoals op de website www.verhaleninglasinlood.nl en https://www.glasmalerei-ev.de/index.html met enorm veel informatie over glas in loodramen van kerken in Limburg.

Probleem is wel, dat er in deze tijd veel, met name kerken, verdwijnen. Blijft het gebouw staan en krijgt het een andere functie, dan is de kans groot dat de vaste onderdelen bewaard blijven. De losse stukken, zoals kerstgroepen vinden, mogelijk, hun weg naar andere kerken, musea of instellingen. Wordt het gebouw afgebroken, dan gaan de vaste onderdelen zo goed als zeker verloren. Ook kan het zijn, dat genoemde gebouwen inmiddels al zijn afgebroken, of een andere bestemming hebben gekregen.

Van een aantal gebouwen hebben wij naast de afbeelding geen gegevens. Mocht u die hebben dan houden wij ons aanbevolen. Staat de kerstvoorstelling in of op uw gebouw er nog niet in, stuur dan een foto en zoveel mogelijk informatie naar: **info@stichtingerfgoedrondkerst.nl**

Alle boekwerken zijn dus onderhevig aan wijzigingen en/of aanvullingen die wij ontvangen.

Peter Diemer

Stichting Erfgoed Rond Kerst Nederland

Deel 5 : Gelderland

Revisie: 2026-11-02

Gelderland

Plaats	Gebouw	Pagina
Aalten (Ge)	St. Helenakerk	5
Achter-Drempt (Ge)	Willibrorduskerk	6
Althorst (Ge)	H. Donatus	7
Alverna (Ge)	H. Jozefkerk	8
Apeldoorn (Ge)	Maria of O.L.V. ten Hemelopn.k.	9
Arnhem (Ge)	St. Walburgis kerk	12
Batenburg (Ge)	Victorkerk	13
Beltrum (Ge)	O.L.Vrouw ter Hemelopneming	14
Beuningen (Ge)	O.L.Vr. van Altijddur. Bijstand	17
Boven-Leeuwen (Ge)	Willibrorduskerk	18
Culemborg (Ge)	Barbarakerk	19
Doesburg (Ge)	St. Martinus	20
Doetinchem (Ge)	O.L.Vr. Tenhemelopneming	21
Driel (Ge)	Maria Geboortekerk	23
Druemel (Ge)	H. Barberakerk	24
Druten (Ge)	Ewaldenkerk	25
Duistervoorde (Ge)	Martinuskerk	26
Etten (Ge)	St. Martinuskerk	27
Ewijk (Ge)	Johannes de Doperkerk	28
Groenlo (Ge)	Oude Calixtuskerk	29
Groesbeek (Ge)	H.H. Cosmas en Damianuskerk	30
Groesbeek (Ge)	St. Antoniuskerk	31
Heilige Landstichting (Ge)	Geboortegrot	32
Hemmen (Ge)	Ned. Hervormde Kerk	33
Horssen (Ge)	Anthonius Abtkerk	34
Huissen (Ge)	O.L.Vr. ten Hemelopn. of Statskerk	36
Huissen (Ge)	H. Martel. v Gorcum (Zandse Kerk)	37
Joppe (Ge)	O.L.Vr. Tenhemelopneming	38
Keijenborg (Ge)	H. Johannes de Doper	39
Kilder (Ge)	St. Johannes de Doper	41
Kranenburg / Vorden (Ge)	Antonius Paduakerk/Heil.Beeld.Mus.	42
Leur (Ge)	Dorpskerk	46
Lievelde (Ge)	Mariakapel	47
Lobith (Ge)	H. Maria Onbevlekt ontvangen	48
Loenen (Ge)	H. Antonius Abt	49
Maurik (Ge)	O.L.Vr. ten Hemelopneming	51
Millingen aan de Rijn (Ge)	H. Antoniusvan Padua	52
Molenhoek (Ge)	O.L.Vr. van Zeven Smartenkerk	53
Nederasselt (Ge)	Antonius Abtkerk	54
Nieuw-Dijk (Ge)	Antonius van Padua kerk	55
Nifterik (Ge)	Damianuskerk	56
Nijmegen (Ge)	Petrus Canisiuskerk	57
Nijmegen (Ge)	St. Stevenskerk	58

Gelderland

Plaats	Gebouw	Pagina
Oosterbeek (Ge)	St. Bernulphuskerk	61
Overasselt (Ge)	H. Antonius Abt	63
Puiflijk (Ge)	Johannes de Doperkerk	66
Putten (Ge)	H. Maria Zuivering	67
Raalte (Ge)	Basiliek v.d. Heilige Kruisverheffing	68
Renkum (Ge)	O.L. Vrouw ten Hemelopneming	69
Rossum (Ge)	Plechelmuskerk	70
Ruurlo (Ge)	H. Willibrord	71
Twello (Ge)	St. Martinuskerk	72
Ulft (Ge)	Clubgebouw Schutterij De Eendracht	73
Varik Gem. West Betuwe (Ge)	Petrus en Paulus kerk	74
Westervoort (Ge)	Werenfriedkerk	75
Weurt Gem. Beuningen (Ge)	St. Andreas kerk	77
Wijchen (Ge)	St. Antonius Abt kerk	78
Winssen (Ge)	H. Antonius van Padua kerk	79
Woezik (Ge)	Paschaliskerk	80
Zaltbommel (Ge)	Maarten v Rossemhuis (Stadskast.)	81
Zeddam (Ge)	St. Oswalduskerk	82
Zevenaar (Ge)	St. Andreaskerk	84
Zevenaar (Ge)	St. Martinuskerk	85
Zutphen (Ge)	St. Jan	86

Waar: **Aalten (Ge),** St. Helenakerk
Wat: Kerstgroep
Wie:
Wanneer:
Afmetingen:
Materiaal: Gips gepolychromeerd

Foto: PR



Waar: **Achter-Drempt (Ge),** Willibrorduskerk
Wat: Kerstgroep
Wie:
Wanneer:
Afmetingen:
Materiaaal: Gips, gepolychromeerd

Foto: Locatieraad Drempt



Waar: **Althorst (Ge),** H. Donatus
Wat: Raam
Wie:
Wanneer:
Afmetingen:
Materiaal: Glas in lood
Voorstelling:

- Aanbidding herders

Foto: www.kerkfotografie.nl



Waar: **Alverna (Ge),** H. Jozefkerk
Wat:
Wie:
Wanneer:
Afmetingen:
Materiaal: Hout
Voorstelling:

- Heilige Fam.

Foto: www.kerkfotografie.nl



Waar: **Apeldoorn (Ge),** Maria of O.L.V. ten Hemelopnemingskerk
Wat: Detail Hoogaltaar
Wie: Friedr. Wilh. Mengelberg
Wanneer:
Afmetingen:
Materiaal: Hout, gepolychromeerd
Voorstelling:

- Geboorte

Foto: R. Rutgers, Apeldoorn



Waar: **Apeldoorn (Ge),** Maria of O.L. Vrouw ten Hemelopnemingskerk
Wat: Kerstgroep
Wie:
Wanneer:
Afmetingen:
Materiaal: Hout gesneden

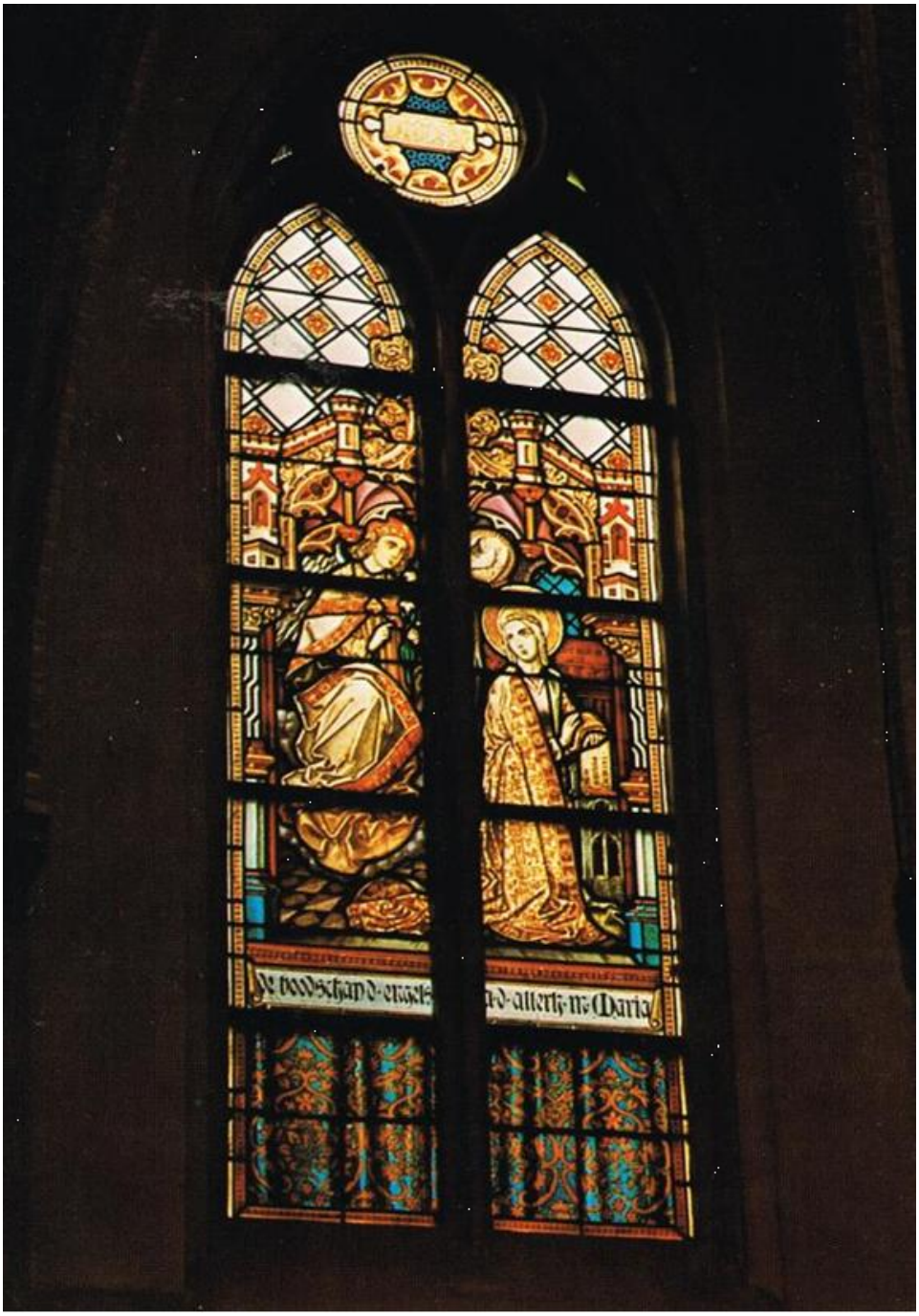
Foto:



Waar: **Apeldoorn (Ge),** Maria of O.L. Vrouw ten Hemelopnemingskerk
Wat: Raam
Wie: Otto Mengelberg
Wanneer:
Afmetingen:
Materiaal: Glas in lood
Voorstelling:

- Annunciatie

Foto: R. Rutgers, Apeldoorn.



Waar: **Arnhem (Ge),** St. Walburgis kerk
Wat: Schilderij
Wie: George Gillis Haanen (1807-1880)
Wanneer: 1835
Afmetingen: 128,6 x 99,2 cm
Materiaal: Doek
Voorstelling:

- Aanbidding door de Herders

Foto:



Waar: **Batenburg (Ge),** Victorkerk
Wat:Ramen Mariakapel en Doopkapel
Wie:
Wanneer:
Afmetingen:
Materiaal: Glas in lood
Voorstelling:

- Opdracht in de tempel
- H.F. in de timmermanswerkplaats van Joseph

Foto: www.kerkramentussenmaasenwaal.nl



Waar: **Beltrum (Ge),** O.L. Vrouw ter Hemelopneming
Wat: Kerstgroep met stal
Wie:
Wanneer:
Afmetingen:
Materiaal: Gips, gepolychromeerd

Foto:



Parochieleden verzorgen elk jaar weer de opstelling van de kerststal omringt met kerstbomen en de kerstboom in en rondom de kerk.

Waar: **Beltrum (Ge),** O.L.V. ter Hemelopneming
Wat: Muurschildering
Wie:
Wanneer:
Afmetingen:
Materiaal:
Voorstelling:

- Aanbidding door de herders en Driekoningen

Foto’s: www.kerkfotografie.nl





Waar: **Beltrum (Ge)**, O.L.V. ter Hemelopneming
Wat: Gevelsteen
Wie:
Wanneer:
Afmetingen:
Materiaal:
Voorstelling:
- Annunciatie

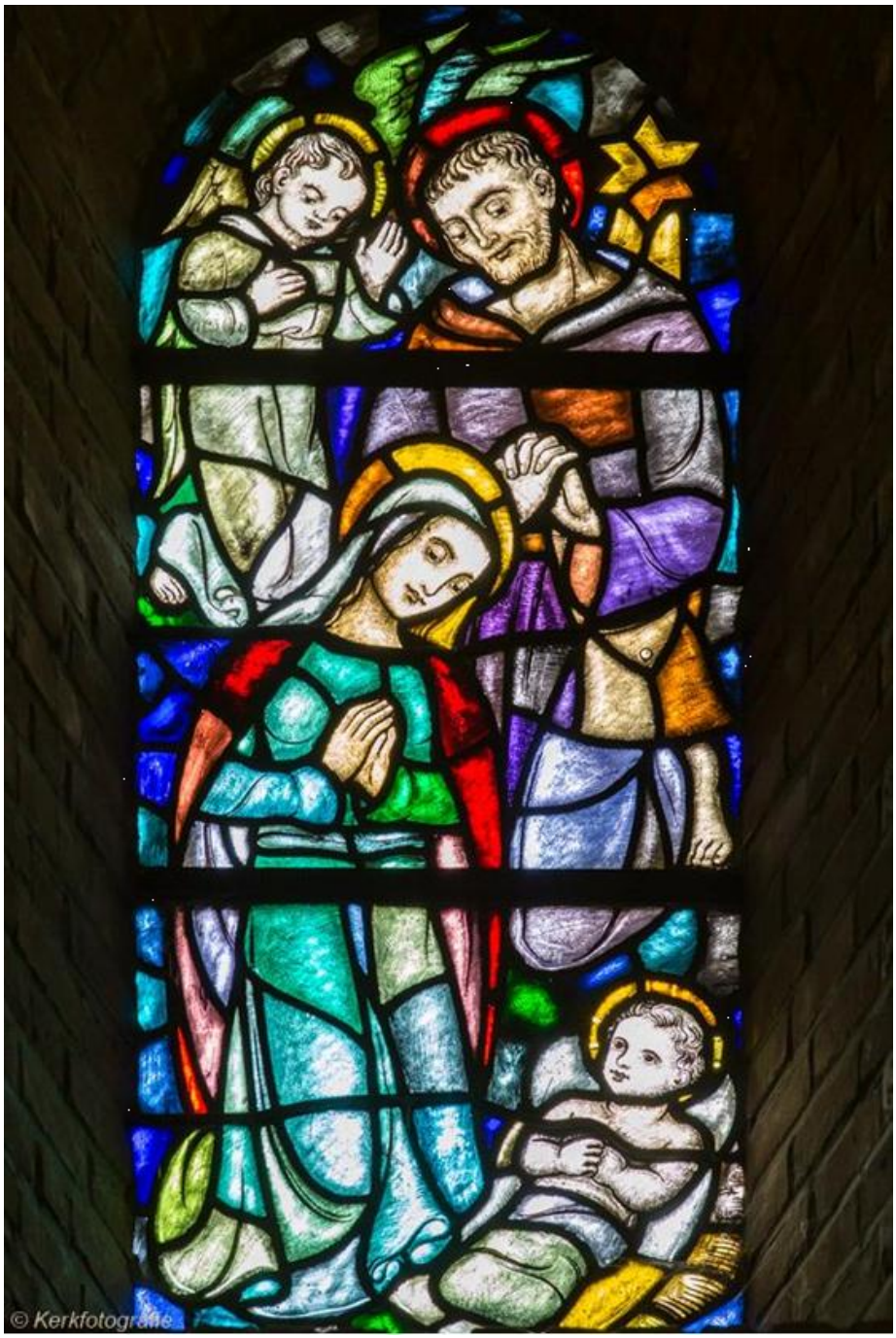
Foto: Leen van Geestl



Waar: **Beuningen (Ge),** O.L. Vrouw van Altijddurende Bijstand
Wat: Raam
Wie:
Wanneer:
Afmetingen:
Materiaal: Glas in lood
Voorstelling:

- Geboorte

Foto: www.kerkfotografie.nl



Waar: **Boven-Leeuwen (Ge),** Willibrorduskerk
Wat: Ramen priesterkoor
Wie:
Wanneer:
Afmetingen:
Materiaal: Glas in lood
Voorstelling:

- Annunciatie
- Geboorte

Foto’s: www.kerkramentussenmaasenwaal.nl









Waar: **Culemborg (Ge),** Barbarakerk
Wat: Kerstgroep
Wie:
Wanneer: 2019
Afmetingen:
Materiaal: Gips, gepolychromeerd

Foto: Peter M. Diemer



Waar: **Doesburg (Ge),** St. Martinus
Wat: Beeld
Wie:
Wanneer:
Afmetingen:
Materiaal:
Voorstelling:

- Heilige Fam.

Foto’s: www.kerkfotografie.nl



Waar: **Doetinchem (Ge),** Onze Lieve Vrouwen ter Hemelopneming
Wat: Beeldengroep 20 figuren
Wie: Gerard Linssen Venlo (GLV)
Wanneer: +/- 1900
Afmetingen:
Materiaal: Gips, gepolychromeerd

Foto's: Ton Beving

De kerstgroep van de kerk bestaat ui 20 grote beelden. Velen van jullie hebben vast nog herinnering aan deze prachtige kerstgroep, sfeervol aangekleed en verlicht, met deze beelden die vroeger tijdens de kersttijd achter in de kerk stonden. Dat moet in elk geval ruim 70 jaar geleden zijn. Er was veel belangstelling en lange rijen toeschouwers liepen er op zondag langs, even de kerststal bekijken! Elk beeld is voorzien van een merkteken met de letters GLV het merkteken van Gerard Linssen, die een fabriek voor gipsen beelden oprichtte in Venlo. In 1921 overleed Gerard, waarna de fabriek nog tot 1931 bleef bestaan. Deze complete Linssen-kerstgroep is uniek en zeker al 95 jaar oud! Al jaren staat deze kerstgroep tijdens de kersttijd op het priesterkoor voor het altaar. Na Driekoningen wordt deze weggezet. In de loop der jaren zijn de gipsen beelden echter beschadigd en werd de stal een walhalla voor houtwormen. Ouderdom komt met gebreken en begin 2024 werd begonnen met het ontwerp voor een nieuwe kerststal. In overleg met Bert Lamers heeft Frans Willemsen een prachtige nieuwe kerststal vervaardigd in de sfeer van toen. Een meesterwerk, maar ook een geweldige klus! Ook de kerstgroep onderging het afgelopen jaar een grondige onderhoudsbeurt. Ton Beving heeft alle beelden minutieus gerestaureerd. Ze waren vervuild, zaten onder het stof, volgaten, beschadigingen en breuken. Stukken zijn er in de loop der tijd afgebroken: andere beelden hebben flinke beschadigingen in de verflaag opgelopen. Het gips is gevoelig voor vocht en ook dát liet zijn schimmelsporen en verkleuringen na. In voorgaande jaren werden de beelden soms weer gelijnd en gekleurd met lijm en verf uit die tijd. Zelfs de kameel heeft ooit zijn hals gebroken en de engel met gebroken vleugels had er moeite mee! Vanaf dit jaar worden de beelden en de stal op een vaste plek opgeslagen. De kerstgroep is uniek en zeker de moeite waard! Wij danken allen die hebben meegewerkt aan dit project. Komt u ook de nieuwe kerststal met de gerestaureerde kerstgroep bewonderen?

Locatieraad OLV.











Waar: **Driel (Ge),** Maria Geboortekerk
Wat: Kerstgroep
Wie:
Wanneer: 2022
Afmetingen:
Materiaal:

Foto:



Waar: **Druemel (Ge),** H. Barberakerk
Wat: Kerstgroep
Wie:
Wanneer: 1966, 1990, 2006
Afmetingen:
Materiaal:

Foto's:
https://www.tremele.nl


1977: Kerststal R.K. Kerk Dreumel


1990: Kerststal R.K. Kerk Dreumel


Kerstmis 2006: Kerststal R.K. Kerk

1950 ►

De oude kerststal

Die oude kerststal keek ik in
en zag er schone dingen.
Er waren herders bij elkaar
en ik hoorde liederen zingen.
Het klonk zo schoon en zacht
tot heel diep in m'n oren.
"Gloria zing met ons mee"
want een kindeke is geboren.



Die oude kerststal ging ik in
en voegde me bij de scharen.
Maria vol moederlijke tederheid
bracht het wichtje tot bedaren.
Het kindje staarde ons aan
met de Goddelijkheid in zijn ogen.
Ieder had terstond z'n blik verstaan
en knielde diep bewogen.

Die oude kerststal was zo mooi,
ook St.Jozef was vol vreugde.
Een traan welde uit z'n oog
en zag het kindjes deugden.
Dan stond de os en ezel daar
om de koude te verjagen.
En die oude kribbe met wat stro
om het Goddelijk kind te schragen.

Die oude kerststal liep stampvol
er kwamen allerlei mensen.
Alle stammen trof men daar aan
ieder had zijn eigen wensen.
Van herder tot frontsoldaat
waren naar de stal gekomen.
Doch allen met hetzelfde doel
den VREDE te bekomen.

J.v.Leur, Dreumel.

Waar: **Druten (Ge),** Ewaldenkerk
Wat: Raam priesterkoor
Wie:
Wanneer:
Afmetingen:
Materiaal: Glas in lood
Voorstelling:

- O.a. Annunciatie, Geboorte

Foto: www.kerkramentussenmaasenwaal.nl



Waar: **Duistervoorde (Ge),** St. Martinuskerk
Wat: Kerstgroep
Wie:
Wanneer: 2021
Afmetingen:
Materiaal:

Foto:



Een vast team van enthousiaste kerststal bouwers is dagen lang druk geweest om er iets moois van te maken, en dat is helemaal gelukt. Er staan veel grote kerstbomen om de echte kerstsfeer te brengen. De ingrediënten om een mooie kerststal neer te zetten zijn door lokale ondernemers gesponsord.
Helaas vanwege de huidige corona ontwikkelingen is het kerststalbezoek voor de gehele periode geannuleerd. Wel is de kerststal online te zien tijdens de kerstvieringen op de website van de Franciscus en Clara, onder Kerk TV Twello en op Kerstdienstgemist.nl Martinus kerk Duistervoorde-Twello.

De kerststal bouwers:
Jos Sluiter, Ton Maathuis, René Teelen, Hans Clemenkhoff, Louis Maathuis, Antoon Haagen wensen u allen, hele fijne Feestdagen.

Waar: **Etten (Ge),** St. Martinuskerk
Wat: Kerstgroep
Wie:
Wanneer:
Afmetingen:
Materiaal: Gips

Foto:



Waar: **Ewijk (Ge),** Johannes de Doperkerk
Wat: Raemen priesterkoor
Wie: Camille Ganton
Wanneer: 1924
Afmetingen:
Materiaal: Glas in lood
Voorstelling:

- Geboorte van Christus
- Heilige Familie in de timmermanswerkplaats

Foto: www.kerkramentussenmaasenwaal.nl



Waar: **Groenlo (Ge),** Oude Calixtuskerk
Wat: Raam
Wie:
Wanneer:
Afmetingen:
Materiaal: Glas in lood
Voorstelling:

- O.a. Annunciatie, Visitatie, Vlucht naar Egypte

Foto: Stichting Oude Kerken Gelderland



Waar: **Groesbeek (Ge),** H.H. Cosmas en Damianuskerk
Wat: Kerstgroep
Wie:
Wanneer: 1920
Afmetingen:
Materiaal: Gips gepolychromeerd

Foto: Gerard Verschooten



Waar: **Groesbeek (Ge),** St. Antoniuskerk
Wat: Maria-Vierluik
Wie:
Wanneer: 1998
Afmetingen:
Materiaal:
Voorstelling:

- Annunciatie

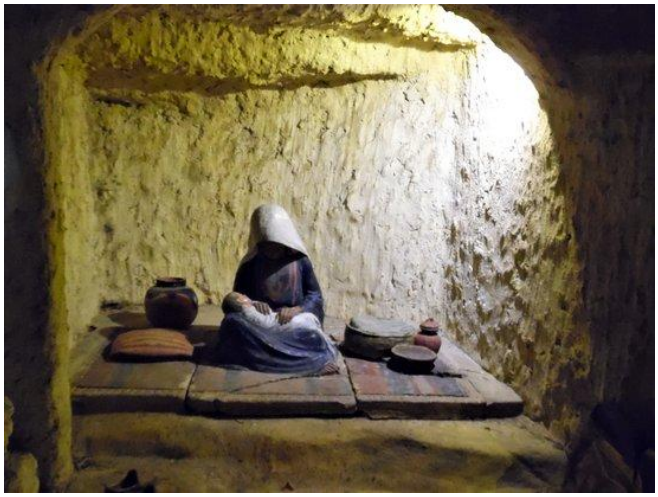
Foto:



Waar: **Heilige Landstichting (Ge),** Geboortegrot (Rijksmonument)
Wat: Geboortegrot (Schaapskooi)
Wie:Piet Gerrits
Wanneer: ca. 1924 verplaatst jaren ‘50
Afmetingen:
Materiaal: Betonnen rotsformatie

Foto:https://www.bergendal.nl/overzicht-monumenten-heilig-landstichting



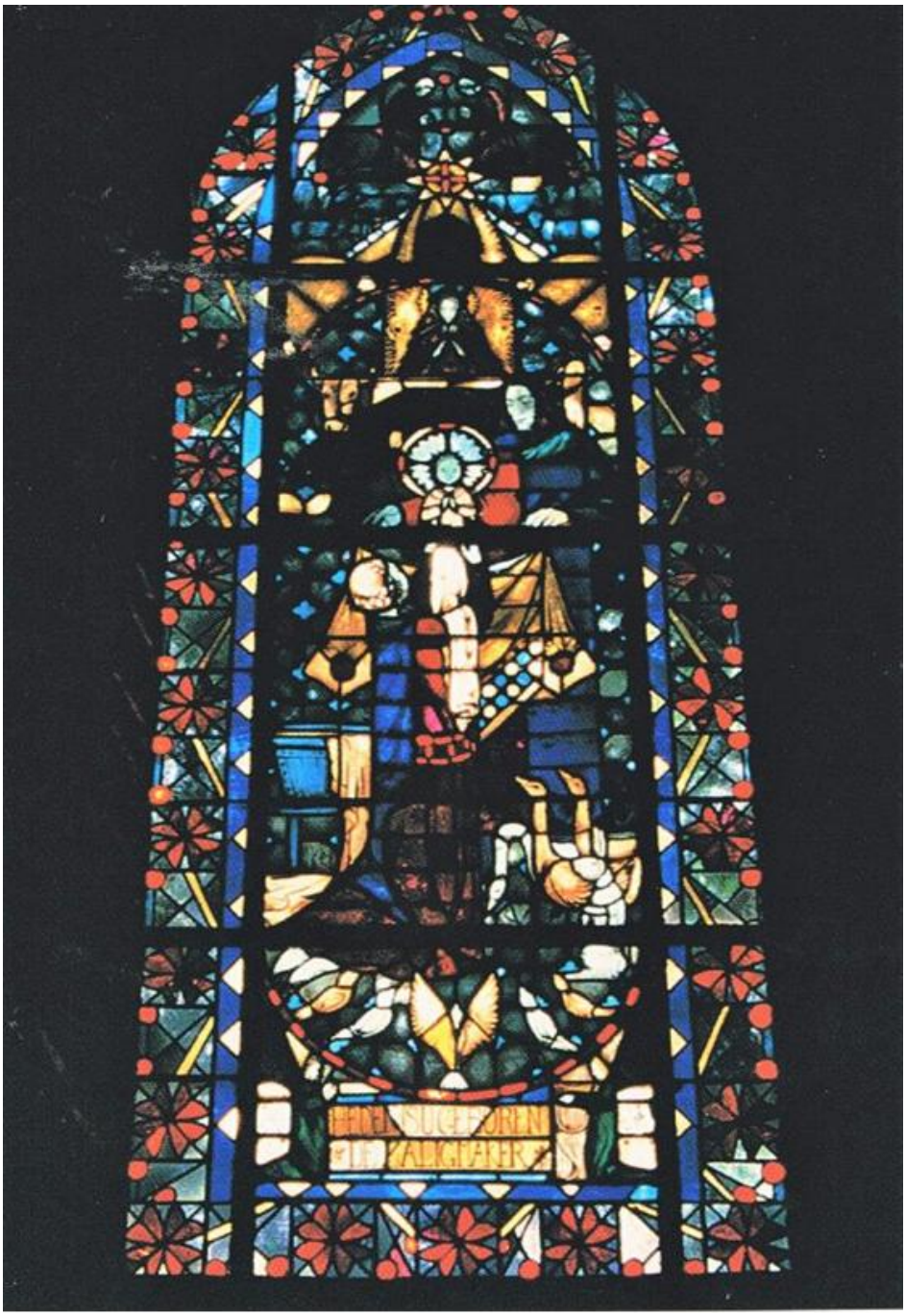


De betonnen rotsformatie met openingen aan de voorzijde, inwendig een gang en centrale ruimte waarin een gepolychromeerde sculptuur voorstellende Maria met kind en een slapende Jozef.
Vroegere functie: Grot van Bethlehem. De grot bevond zich oorspronkelijk onderaan het herdersveld, maar werd naar de huidige plek verplaatst vanwege de aanleg van een spoorlijntje.
Bijzonderheden: opgericht door pater B. Kieuwe. Uitbeelding van het verborgen leven van Christus.

Waar: **Hemmen (Ge),** Ned. Hervormde kerk
Wat: Kerstraam
Wie: Femmy Schilt-Geesink
Wanneer: 1947
Afmetingen:
Materiaal: Glas in lood
Voorstelling:

- Geboorte

Foto: Gerrit van Kralingen CC Wageningen



Waar: **Horssen (Ge),** Antonius Abtkerk
Wat: Kerstgroep
Wie:
Wanneer:
Afmetingen:
Materiaal: Gips

Foto:



Waar: **Horssen (Ge),** Antonius Abtkerk
Wat: Ramen priesterkoor
Wie: Frans Nocolas & Zonen
Wanneer: 1910 >>
Afmetingen:
Materiaal: Glas in lood
Voorstelling:

- Annunciatie
- Geboorte

Foto’s: www.kerkramentussenmaasenwaal.nl






Waar: **Huissen (Ge),** O.L. Vrouw ten Hemelopneming of Statskerk
Wat: Kerstgroep met stal
Wie:
Wanneer: 2019
Afmetingen:
Materiaal:

Foto:



Waar: **Huissen (Ge),** H. Martelaren van Gorcum (Zandse Kerk)
Wat: Kerstgroep
Wie:
Wanneer: 2019
Afmetingen:
Materiaal: Gips

Foto:



Waar: **Joppe (Ge),** O.L.Vr. Tenjemelopneming
Wat: Kerstgroep
Wie:
Wanneer:
Afmetingen:
Materiaal: Gips

Foto:



Waar: **Keijenborg (Ge),** H. Johannes de Doper
Wat: Muurschildering
Wie: Jos ten Horn
Wanneer:
Afmetingen:
Materiaal:
Voorstelling:

- Aanbidding Driekoningen

Foto: https://www.kerkfotografie.nl



Waar: **Kilder (Ge),** St. Johannes de Doper
Wat: Muurschildering
Wie:
Wanneer:
Afmetingen:
Materiaal:
Voorstelling:

- Heilige Familie

Foto: https://www.kerkfotografie.nl



Waar: **Kilder (Ge),** St. Johannes de Doper
Wat: Drie ramen
Wie:
Wanneer:
Afmetingen:
Materiaal: Glas in lood (ontwerp)
Voorstelling:

- Annunciatie
- Geboorte

Foto: Catharijneconvent



Waar: **Kranenburg/Vorden (Ge),** Heiligenbeeldenmuseum (voorm. H.Antonius van Paduakerk)
Wat: Kerstgroep met stal
Wie: Pierre Cuypers
Wanneer:
Afmetingen:
Materiaal: Gips, gepolychromeerd

Foto's: Peter M. Diemer

Een kerststal met veel ijdelheid… De Stichting Vrienden van de kerk op de Kranenburg exploiteert in de voormalige Antonius van Paduakerk het Heiligenbeeldenmuseum, waarin gedurende de kerstmaand ieder jaar een prachtige kersttentoonstelling wordt gehouden. De bij de kerk behorende kerstgroep van groot formaat neemt daarbij altijd een bijzondere plaats in. De Antonius van Paduakerk is de oudst nog bestaande kerk van de bekende bouwheer Pierre Cuypers, maar niet iedereen weet dat ook dat de meer dan 100 jaar oude kerstgroep uit zijn atelier komt. Het bijzondere van deze groep zit hem in het feit dat Pierre Cuypers – die als een ijdel mens bekend stond – zichzelf maar liefst drie keer in deze groep heeft uitgebeeld, namelijk één keer als koning en twee keer als herder, daarvan eenmaal als jongvolwassene en eenmaal als oudere herder. Aangezien van Pierre Cuypers ook een buste in de kerk aanwezig is kan de gelijkenis onomstotelijk worden vastgesteld.







Waar: **Kranenburg/Vorden (Ge),** Heiligenbeeldenmuseum (voorm. H. Antonius van Paduakerk)
Wat: Balkon bij orgel
Wie: Pierre Cuypers
Wanneer:
Afmetingen:
Materiaal: Hout
Voorstelling:

- Annunciatie

Foto’s Peter M. Diemer





Waar: **Kranenburg/Vorden (Ge),** Heiligenbeeldenmuseum (voorm. H. Antonius van Paduakerk)
Wat: 4 Ramen
Wie: F. Nicolas Roermond naar ontwerp van Pierre Cuypers
Wanneer:
Afmetingen:
Materiaal: Glas in lood
Voorstelling:

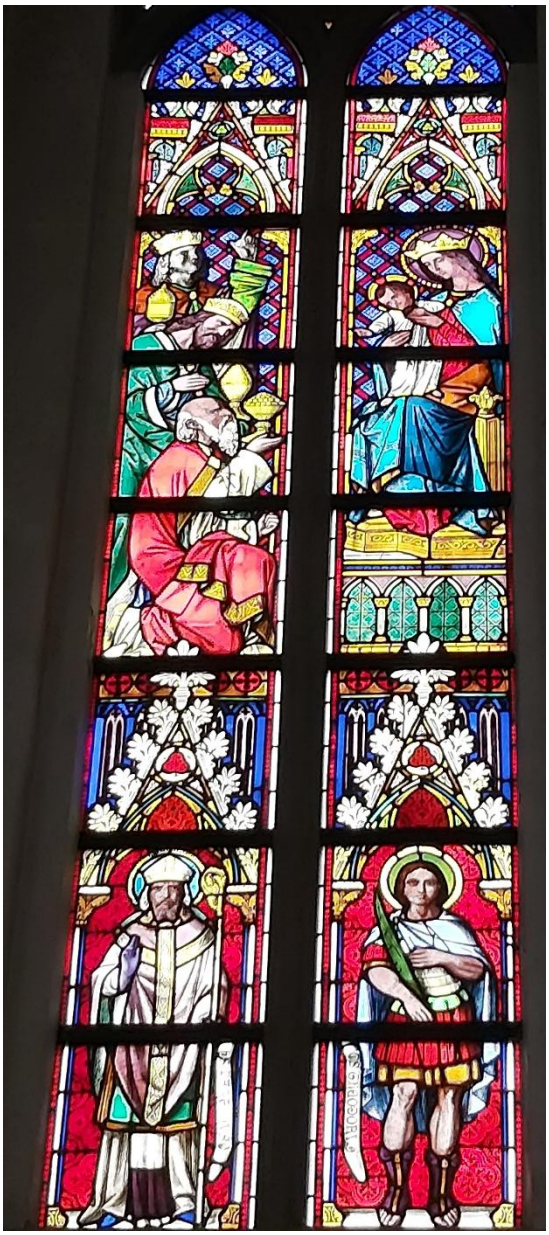
- Annunciatie
- Visitatie
- Geboorte
- Aanbidding door de Driekoningen

Foto's:









Waar: **Leur (Ge)**, Dorpskerk
Wat: Muurschildering
Wie:
Wanneer:
Afmetingen:
Materiaal:
Voorstelling:

- Heilige Familie

Foto: www. kerkfotografie.nl



Waar: **Lievelde (Ge),** Mariakapel
Wat: Beeld / wandreliëf
Wie: Leo Jungblut
Wanneer: 1946
Afmetingen: 2m hoog
Materiaal: Steengoed zoutgeglazuurd
Voorstelling:

- Annunciatie (L)
- Geboorte (R)

Foto: Eric Driessen https://sbke.nl









Waar: **Lobith (Ge),** H. Maria Onbevlekt ontvangen
Wat: Maria altaal
Wie:
Wanneer:
Afmetingen:
Materiaal:
Voorstelling:

- o.a. Annunciatie, geboorte, vlucht naar Egypte

Foto‘s: https://www.kerkfotografie.nl





Waar: **Loenen (Ge),** H. Antonius Abt
Wat: Kerstgroep
Wie:
Wanneer: 2020
Afmetingen:
Materiaal:

Foto:



Waar: **Loenen (Ge),** H. Antonius Abt
Wat: Kerstgroep
Wie:
Wanneer: 2025
Afmetingen:
Materiaal:

Foto:



Waar: **Maurik (Ge),** O.L.V. ten Hemelopneming
Wat: Ramen
Wie:
Wanneer:
Afmetingen:
Materiaal: Glas in lood
Voorstelling:

- Geboorte en Annunciatie

Foto: http://www.kerkfotografie.nl



Waar: **Millingen aan de Rijn,** H. Antonius van Paduakerk
Wat: Raam Maria altaar
Wie:
Wanneer: 1914
Afmetingen:
Materiaal: Glas in lood
Voorstelling:

- Geboorte

Foto: Erick Hell



Waar: **Molenhoek (Ge),** O.L.V. van Zeven Smartenkerk
Wat: Ramen bovenkapel
Wie: Daan Wilschut
Wanneer:
Afmetingen:
Materiaal: Glas in lood
Voorstelling:

- Geboorteraam

Foto’s:www.kerkramentussenmaasenwaal.nl



Het Kindje Jezus op het stro in de stal van Bethlehem, links Maria en rechts Joseph. Achter Maria staat een herder met een schaap op zijn schouders. De herder heeft het uiterlijk van Daan Wildschut

Waar: **Nederasselt (Ge),** Antonius Abtkerk
Wat: Ramen Westelijke en Oostelijke lichtbeuk
Wie: Daan Wilschut
Wanneer:
Afmetingen:
Materiaal: Glas in lood
Voorstelling:

- Annunciatie
- Huwelijk van Joseph en Maria
- Geboorte van Jezus
- De opdracht in de tempel
- Vlucht naar Egypte
- Heilige Familie in de timmermanswerkplaats van Joseph

Foto’s:www.kerkramentussenmaasenwaal.nl








Waar: **Nieuw-Dijk (Ge),** Antonius van Padua kerk
Wat: Kerstgroep
Wie:
Wanneer: 2020
Afmetingen:
Materiaal:

Foto:



Waar: **Nifterik (Ge),** St. Damianuskerk
Wat: Ramen Noorderkapel
Wie: Siero Pierre van Rossum, Kampen
Wanneer:
Afmetingen:
Materiaal: Glas in lood
Voorstelling:

- Geboorte Jezus in de stal van Bethlehem
- Joseph en Maria man en vrouw

Foto's: www.kerkramentussenmaasenwaal.nl



Waar: **Nijmegen (Ge), H.** Petrus Canisiuskerk
Wat: Kerstgroep met stal
Wie:
Wanneer: 2006
Afmetingen:
Materiaal:

Foto: Jac. Trum, Nijmegen





Waar: **Nijmegen (Ge),** St. Stevenskerk
Wat: Kerstgroep met stral
Wie:
Wanneer:
Afmetingen:
Materiaal:

Foto's Peter.M. Diemer

De drie broers, Paul, Herman en Johan van Limburg zijn rond 1380 geboren in een kunstenaarsfamilie in Nijmegen. Rond 1400 trokken de gebroeders naar Parijs, waar hun oom Jan van Maelwael hofschilder was. Aan dit hof kregen ze de opdracht om manuscripten te illustreren, zoals bijvoorbeeld de nu wereldberoemde getijdenboeken 'Les Belles Heures' en 'Les Très Riches Heures' De Gebroeders van Limburg zijn dé grondleggers van de Nederlandse schilderkunst.
De Kerststal in de Sint Stevenskerk gebruikt meerdere elementen uit de miniaturen van de Nijmeegse Gebroeders van Limburg. Onder het orgel staat links een herder uit het kersttafereel van de Belles Heures. Daarachter zit de herdersvrouw uit het juli maandblad van de Très Riches Heures. Twee herders kijken daarop toe. Bij de kerststal staan twee jongens, de toeschouwers van 'de Gregoriusprocessie' en twee vroedvrouwen uit de Très Riches Heures. Jezus, Maria en Josef zijn een compilatie van de meerdere kersttaferelen, die de Gebroeders hebben geschilderd. De driekoningen zijn geïnspireerd door 'De aanbidding der wijzen' uit de Très Riches Heures. De twee dames op de achtergrond zijn nieuwsgierige dames uit de stad en komen uit 'De Gregoriusprocessie'. De stal is gemaakt en geschonken door 'Kops Hout'. De kleding is gemaakt door Corinne Roes, de Nijmeegse Cotardie, Marijke Spaan en door Willems van het 'Atelier Meijer van Doornewaard'. Teksten blz. 11 t/m 16 uit de folder van Stichting Gebroeders van Limburg Meer informatie over de vele prachtige miniaturen van de Nijmeegse Gebroeders van Limburg kunt u vinden in het boek: " Johan Maelwael en de Gebroeders van Limburg'", of via www.gebroedersvanlimburg.nl



Waar: **Nijmegen (Ge),** St. Stevenskerk
Wat: Driekoningen plaquette
Wie:
Wanneer: ca. 1517
Afmetingen:
Materiaal:
Voorstelling:

- Aanbidding der Koningen

Foto's:

In de Noordmuur van het noordertransept is een memoriesteen ingemetseld, die in fijn beeldhouwwerk de aanbidding van de Driekoningen voorstelt. Tijdens één van de Beeldenstormen, die de Stevenskerk teisterden, werd het reliëf zwaar beschadigd: zo zijn hoofden van de gebeeldhouwde personen afgeslagen. Aan weerszijden knielen de stichters van het reliëf, met achter hun rug (staande) hun patroonheiligen. Boven verkondigen engelen de geboorte van Jezus. *Volgens de inscriptie onder de steen zijn de stichters de Nijmeegse schepen Jan van Bon en zijn echtgenote Alheit Kanis (tante van Petrus Canisius).* Voor 'xiv' moet waarschijnlijk 'xv' gelezen worden (het jaartal in de eerste regel is onzeker). De datum 'dertienavond' is de dertiende avond gerekend vanaf Kerstmis, d.w.z. de avond voor Driekoningen. Het jaartal 1517 geeft niet alleen het sterfjaar van Jan van Bon aan, maar ook ongeveer de periode waarin deze steen gedateerd kan worden. Aangezien het noordertransept dateert uit de periode 1530–1560, moet de steen oorspronkelijk ergens anders geplaatst geweest zijn.
www.drjekker.net





Int iaer ons heren xiv^{c}c ende xvii is ghestorve ian van bon op dertien avent bid gote voer die ziel amegods wijl Int iaer ons heren xv^{c} ende 59 op synte iohannes baptisten dach sterf Alheit kanis ian van bons huisfr(ouw)

Waar: **Oosterbeek (Ge),** St. Bernulphuskerk
Wat: Schilderij
Wie:
Wanneer:
Afmetingen:
Materiaal:
Voorstelling:

- Aanbidding door de herders

Foto: www.kerkfotografie.nl



Waar: **Oosterbeek (Ge),** St. Bernulphuskerk
Wat: Altaar
Wie: Mengelberg
Wanneer:
Afmetingen:
Materiaal:
Voorstelling:

- Annunciatie
- Geboorte

Foto: www.kerkfotografie.nl



Waar: **Overasselt (Ge),** H. Antonius Abt
Wat: Kerstgroep
Wie:
Wanneer:
Afmetingen:
Materiaal:

Foto:



Over deze kerststal bestaat een mooi verhaal. Voor zover bekend is dit verhaal voor het eerst opgetekend in 1981 in het kerstnummer van *Missiethuisfront*, een Overasselts tijdschrift dat verscheen tussen 1966 en 1983. Het verhaal is van de hand van meester Jacques Schlicher, oud-hoofd der school (1900-1982). Het speelt zich af in de tijd van pastoor Van Esch, pastoor van Overasselt van 1890 tot 1925. Hieronder een korte versie.

Jager Toon Peters was vier dagen voor kerst aan het jagen. Hij hoopte een paar haasjes of konijntjes te verschalken voor de burgemeester en voor de pastoor. Het was moeilijk deze keer vanwege het gure weer, waardoor de hazen en konijnen in hun holen bleven. Toen opeens spitste Pluto, zijn hond, de oren en stond doodstil. Toon keek rond, maar zag alleen een boer die spurrie aan het maaien was. Ineens schoot daar een haas dwars over het veld. Toon legde aan en schoot, pief-paf. Ineens een schreeuw en de boer viel tegen de vlakte. Toon spoedde zich naar de liggende man en zag met ontsteltenis dat het zijn vriend Jan was. “God in de hemel”, prevelde hij, “as ik ‘m mar nie doodgeschoten heb. Grote God help me, ik beloof … Ja, wa beloof ik? Ik beloof ’n nije grote kerststal vör in de kerk, as ie ‘r deur kömt”. Toon bracht zijn vriend naar het dichtstbijzijnde huis en daar werd de gewonde, die op meerdere plaatsen bloedde, verbonden. De dokter, “Graafsche Jan”, werd gewaarschuwd en die verwijderde enkele hagelkorrels uit het gewonde been. Alles bij elkaar viel het nogal mee. De dokter bracht Jan in zijn auto naar huis. ’s Middags bracht Toon hem daar een bezoek. De lust tot jagen was Toon inmiddels vergaan, al ging het nog zo goed met de gewonde. Na het ziekenbezoek ging hij naar de pastoor. Blijkbaar had Toon toch een haasje voor de pastoor want hij werd op royale wijze betaald. Toen ze een sigaar aan het roken waren zei Toon ineens: “Pastoor, dieje kerststal die wij in de kerk hebbe is ok niks biezonders, viende gij ok nie?” Al was de pastoor het er mee eens, hij verwonderde zich wel over Toons opmerking en vroeg naar de bedoeling ervan.

“Nou, mijnheer pastoor”, zei Toon nu op zijn hooghollands, “ik wil de kerk een nieuwe, prachtige kerststal geven”. Pastoor van Esch wist niet wat hij hoorde, maar raakte er al gauw van overtuigd dat Toon meende wat hij zei. De pastoor wist dat de jezuïeten in Nijmegen voor hun kerk een nieuwe kerststal hadden aangeschaft. Hun oude kerststal was dus overbodig en te koop. Dat was een kans! Daags erna fietste Toon naar de stad en belde aan bij het klooster. ’t Was zoals de pastoor had gezegd: de kerststal was te koop. Over de prijs werden ze het snel eens en de volgende dag haalde Jupkes Jan, de vrachtrijder van Overasselt, de stal met de beelden op. De pastoor bracht de oude beelden met hulp van Hend de koster weer naar de zolder en zodra de nieuwe kerststal was gearriveerd werd hij, één dag voor kerst, in de kerk geplaatst.

Tijdens de kerstpreek wees een dankbare herder erop dat een van zijn “schapen” de vorstelijke nieuwe stal, compleet met herders en schapen, geschonken had. Het “schaap” kreeg er een kleur van, maar dat heeft niemand opgemerkt.

Waar: **Overasselt (Ge),** H. Antonius Abt
Wat: Kerstgroep buiten de kerk
Wie:
Wanneer:
Afmetingen:
Materiaal:

Foto:



In december 2015 is in de kerk van Overasselt de tentoonstelling *Kerststallen met een verhaal* gehouden. Deze tentoonstelling van honderd kerststallen, waarbij achter elke stal een verhaal te lezen was, trok de belangstelling van maar liefst zeshonderd bezoekers.
Na aftrek van de onkosten voor de tentoonstelling was er nog geld over van de giften die door de bezoekers in de diverse spaarpotten zijn gedaan. Hiervan is in het voorjaar van 2016 op initiatief van de toenmalige voorzitter een ‘buitenkerststal’ aangeschaft, bestaande uit een stal met diverse beelden.
De kerstgroep – oorspronkelijk afkomstig uit een Duits tuincentrum en in 2006 in Maastricht gekocht – was eigendom van een beeldenliefhebber uit Moordrecht (Zuid-Holland), die de stal elk jaar op de dijk aan de Hollandse IJssel zette. De schoolkinderen van Moordrecht kwamen deze kerststal daar bewonderen en hoorden er het verhaal over de geboorte van Christus. Bij de aanschaf ontbrak de herder, die volgens de vorige eigenaar ‘druk aan het werk’ was. Sinds 2016 staat de kerstgroep rond kerst bij de kerk van Overasselt. In de jaren daarna zijn nog een herder en een schaap toegevoegd.
Een aantal van de beelden is door Jan Dinnissen, Gerrit Janssen en Fons Smulders gerestaureerd.

Contactraad H. Antonius Abt

Waar: **Puiflijk (Ge),** Johannes de Doperkerk
Wat: Ramen
Wie: Mengelberg
Wanneer:
Afmetingen:
Materiaal: Glas in lood
Voorstelling:

- Hijlige Familie

Foto’s : www.kerkramentussenmaasenwaal.nl





Waar: **Putten (Ge),** H. Maria Zuivering
Wat: Kerstgroep
Wie:
Wanneer:
Afmetingen:
Materiaal:
Voorstelling:

Foto: Kunny Mulder



Waar: **Raalte (Ge),** Basiliek van de Heilige Kruisafname
Wat: Raam
Wie:
Wanneer:
Afmetingen:
Materiaal: Glas in lood
Voorstelling:

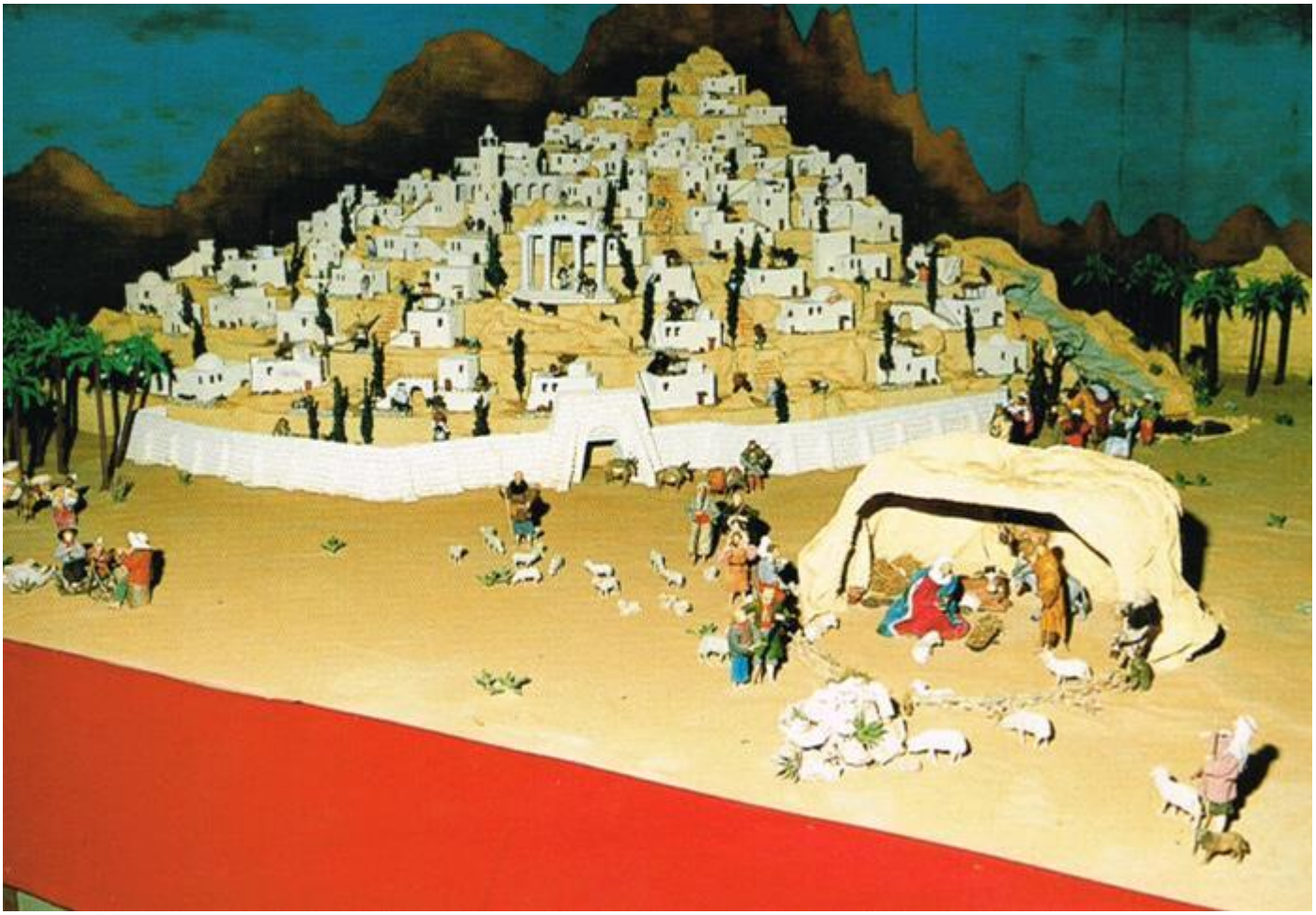
- Aanbidding door de Driekoningen

Foto: Johan Buitink



Waar: **Renkum (Ge),** O.L. Vrouw ter Hemelopneming
Wat: Kerstgroep
Wie:
Wanneer:
Afmetingen:
Materiaal:

Foto: J. v. Dijken, Heelsum



Waar: **Rossum (Ge),** Plechelmuskerk
Wat: Kerstgroep
Wie:
Wanneer: 2023
Afmetingen:
Materiaal:

Foto:



Waar: **Ruurlo (Ge),** H. Willibrord
Wat: Beeldengroep
Wie:
Wanneer:
Afmetingen:
Materiaal:
Voorstelling:

- H. Familie

Foto: www.kerkfotografie.nl



Waar: **Twello (Ge),** St. Martinuskerk
Wat: Kerstgroep
Wie:
Wanneer: 2023
Afmetingen:
Materiaal:

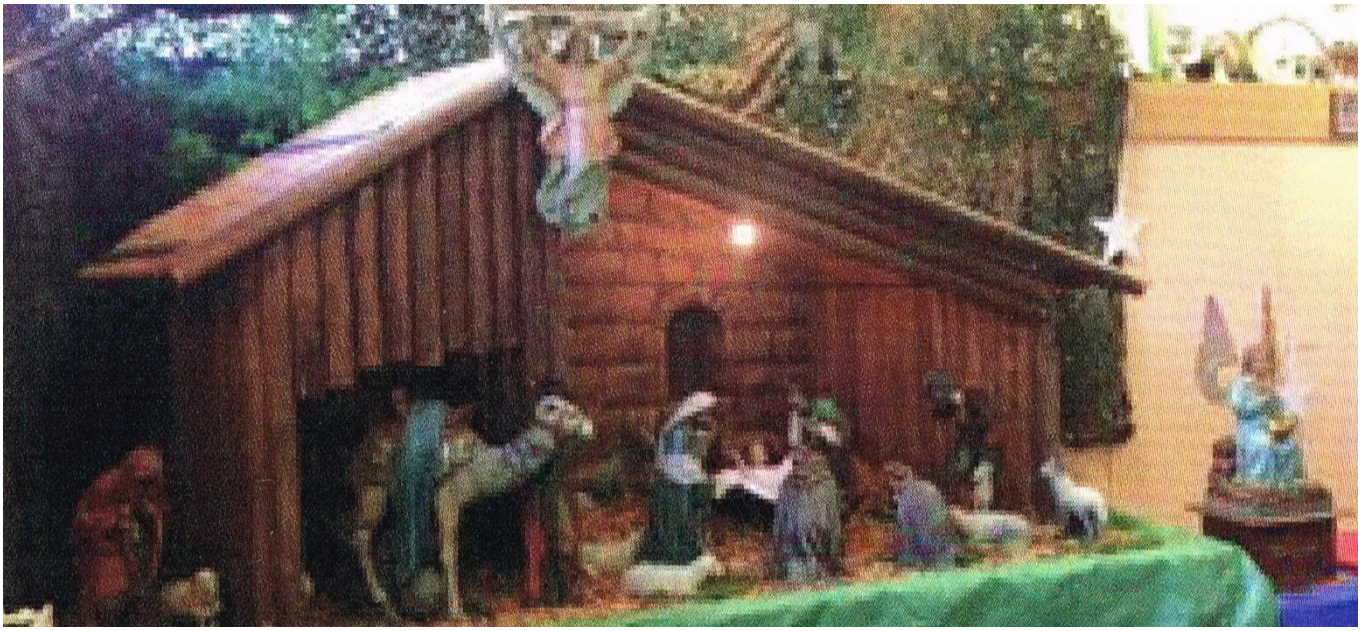
Foto:



Waar: **Ulft (Ge),** Clubgebouw Shcutterij De Eendracht
Wat: Beeldengroep
Wie:
Wanneer:
Afmetingen:
Materiaal:

Foto: Vreugde Bode dec. 2024

De kerstgroep die jaren in de kerk heeft gestaan staat nu (2024/25) opgesteld in het clubgebouw. Het bekende knik-engeltje staat er ook bij en heeft traditiegetrouw een aantrekkingskracht op kinderen, omdat ze zo vriendelijk knikt als er een muntje in wordt geworpen.



Waar: **Varik Gem. West Betuwe (Ge),** Petrus en Paulus kerk
Wat: Kerstgroep met stal
Wie:
Wanneer:
Afmetingen:
Materiaal:

Foto:



Waar: **Westervoort (Ge),** Werenfriedkerk
Wat: Kerstgroep met stal
Wie:
Wanneer: 2025
Afmetingen:
Materiaal:

Foto:



De geliefde kerststal die jarenlang te bewonderen was in de St. Werenfriduskerk, heeft een nieuw onderkomen gekregen Door de herbestemming van het kerkgebouw was er geen plek meer voor de karakteristieke beeldengroep, die door vele Westervoortse handen in de loop der jaren is samengesteld.

De beeldengroep is ooit gemaakt door betrokken parochianen onder leiding van mevrouw Terhaar en pastor Van Erve, was jarenlang een vertrouwd onderdeel van de katholieke kerstviering. Generaties Westervoorters zagen Jozef en Maria en het kindeke Jezus elk jaar op een sfeervolle plek in de kerk verschijnen

Toen het gebouw werd verbouwd, de diensten stopten en de ruimtes een andere functie kregen, dreigde de de kerststal uit beeld te verdwijnnen. Dankzij de inzet van Ed Janssen, Ine Driesprong, Jan van der Meer en Hetty Alewijnse is dat voorkomen. De volledige beeldengroep heeft nu een mooie plek gevonden in de Protestantse Werenfriedkerk, waar zij opnieuw een rol krijgt in de Westervootse kersttradities.

Voor Hetty Alewijnse is de komst van de kerststal naar de Werenfriedkerk extra bijzonder. Äls kind ging ik met buurvrouw ‘tante’ Mientje. Mientje Schaars Jansen, altijd speciaal naar de katholieke kerk om de stal te bekijken. Als protestantsmeisje vond ik dat prachtig. De engel met het dankjewel-knikkende hoodje is helaas achtergebleven. Je kon er een muntje in doen en dan knikte hij. Voor mij voelde een bezoek aan de Werenfriduskerk als een uitstapje naar de Efteling. Heel Westervoort heeft genoten van die kerstgroep. Zoals mensen nu naar Intratuin gaan om kersthuisjes te kijken, gingen wij naar de stal. Hoe mooi is het deze traditie nu wordt voortgezet?”

De kerststal is de hele maand december te bowonderen in de Werensfriedkerk Naast de reguliere kerstdiensten is de kerk geopend tijdens de kerstmarkt op 17 december en tijdens de Westervoortde Kerstlichtjestocht op 23 december. Zo krijgt iedereen, jong en oud, protestants of katholiek, de kans om deze bijzondere traditie te herbeleven

Dat de kerststal nu een plek heeft gekregen in de protestantse kerk, wordt door velen gezien als een mooi symbool van verbondenheid tussen de Westervoortse geloofsgemeenschappen.

Miriam Harten en Hetty Alewijnse

De foto en het stukje stond 28 december 2025 in Westervoort Plaza

Waar: **Weurt Gem. Beuningen (Ge),** St. Andreas kerk
Wat: Ramen priesterkoor
Wie: F. Nicolas, Roermond
Wanneer: 1913
Afmetingen:
Materiaal: Glas in lood
Voorstelling:

- Annunciatie
- Visitatie
- Aanbidding door de herders

Foto’s: www.kerkramentussenmaasenwaal.nl

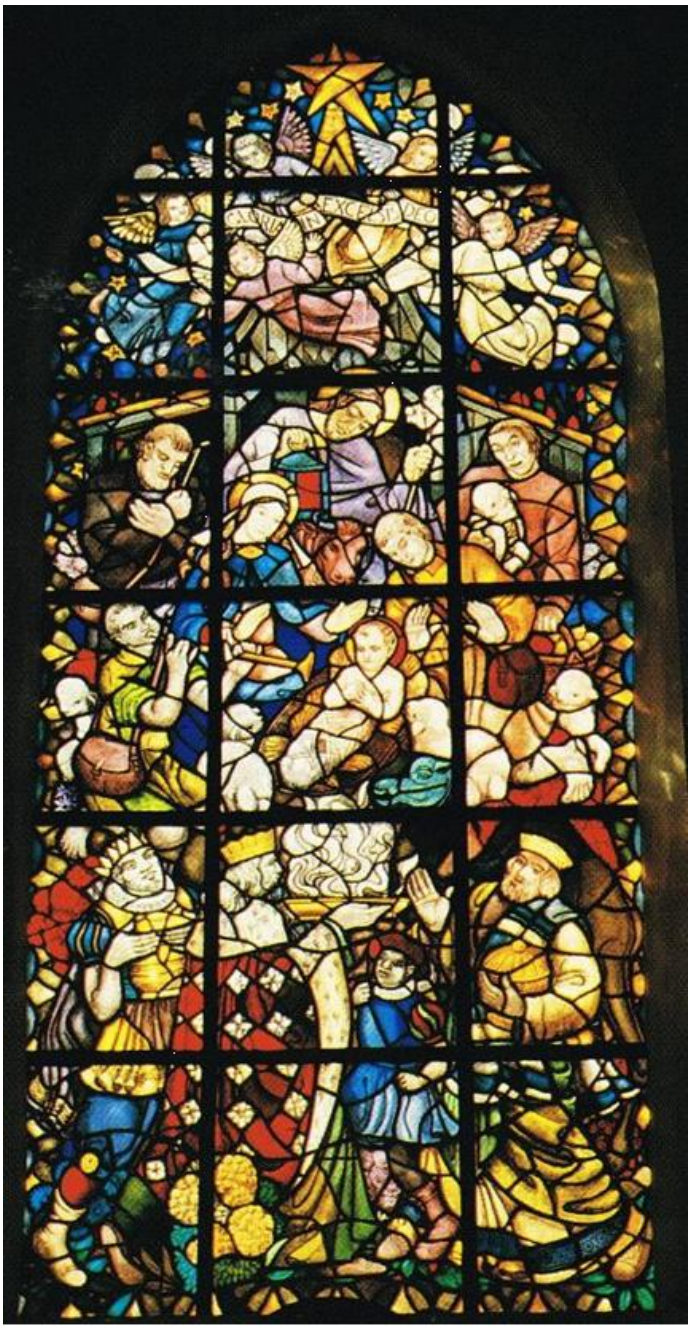





Waar: **Wijchen (Ge)**, St. Antonius Abt Kerk
Wat:Raam
Wie:Ontwerp Patyer Humbert Rondag O.F.M.
Wanneer: ca. 1940
Afmetingen:
Materiaal: Gebrandschilderd
Voorstelling:

- Aanbidding door Herders en de Driekoningen

Foto: www.kerkramentussenmaasenwaal.nl



Waar: **Winssen (Ge),** H. Antonius van Padua kerk
Wat: Schilderij
Wie: Anonymus
Wanneer: ca.1802
Afmetingen: 120 x 98,5 cm
Materiaal: Doek
Voorstelling:

- De aanbidding door de Herders

Foto:



Waar: **Woezik (Ge),** Paschaliskerk
Wat: Raam Mariakapel
Wie:
Wanneer: 1959
Afmetingen:
Materiaal: Glas in lood
Voorstelling:

- Annunciatie

Foto: www.kerkramentussenmaasenwaal.nl



In de Mariakapel een klein Annunciatieraam uit 1959 van pater Lando van den Berg.
Annunciatie = Maria Boodschap (25 maart).
De aartsengel Gabriel (links) bezoekt Maria (rechts) en vertelt haar dat zij Jezus ter wereld zal brengen. In het midden de H. Geest in de gedaante van een duif.

Waar: **Zaltbommel (Ge),** Maarten van Rossemhuis (Museum Stadskasteel)
Wat: Haardplaat inv. 0126
Wie: Onbekend
Wanneer: 1671
Afmetingen: 120 cm h, 85 cm b
Materiaal: Gietijzer
Voorstelling:

- Aanbidding door de herders

Foto: Peter M. Diemer



Waar: **Zeddam (Ge),** St. Oswaldus Kerk
Wat: Altaarkast
Wie:
Wanneer: 1500
Afmetingen:
Materiaal: Eikenhout
Voorstelling:

- Annunciatie
- Geboorte

Foto’s: Jan Stap, Doetinchem.

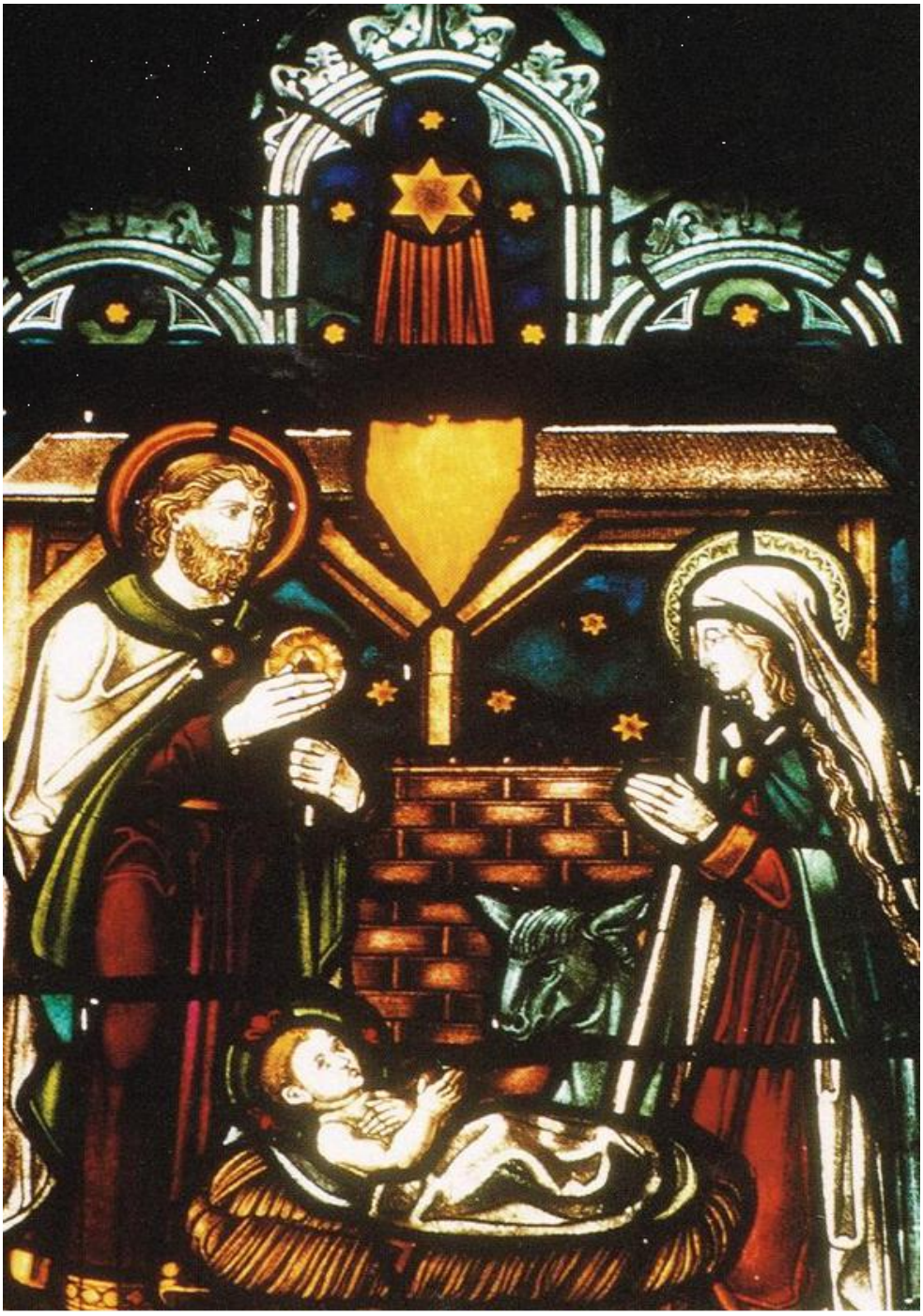




Waar: **Zevenaar (Ge),** St. Andreaskerk
Wat: Raam
Wie:
Wanneer:
Afmetingen:
Materiaal: Glas in lood
Voorstelling:

- Geboorte

Foto:



Waar: **Zevenaar (Ge),** St. Martinuskerk
Wat: Kerstgroep met stal
Wie:
Wanneer:
Afmetingen:
Materiaal: Gips, gepolychromeerd

Foto:

Deze kerststal is van 1911 en in de negentiger jaren zijn de beelden gerestaureerd door Ceciel Berns. Ook is er een nieuwe stal gemaakt. Het woord Kerstmis is afgeleid van Kerst=Christus, kerstenen, wat christelijk maken betekent en mis = eucharistieviering oftewel Christelijke feestviering. In de westerse kerken en katholieke huisgezinnen is het gebruikelijk in de kersttijd een kerststal neer te zetten. De kerstgroep heeft tot doel op duidelijk, begrijpelijke wijze de geboorte, de menswording van God voor te stellen en wel zo, dat men de indruk heeft erbij tegenwoordig te zijn en tot meditatie over het gebeuren, en tot een geestelijke pelgrimstocht, wordt geïnspireerd. Bij de opstelling staat al het goede rechts (men geeft elkaar ook altijd de rechterhand) en minder goede links, gezien met de rug naar de kerstkribbe. Jezus werd een wikkelkind, Jozef en Maria knielen naast het kind. Jozef is meestal een oudere man, die wat hulpeloos staat te kijken met een kaars of een lantaarn. Maria kijkt vol tederheid, het menselijk gevoel komt sterk tot uitdrukking. In onze streken hebben de herders geen namen en we weten ook niet hoeveel er waren, ze staan meestal links samen met de schapen. De os kijkt naar het kind en staat rechts en de ezel kijkt naar de kribbe en staat links van het Kindje. Er zijn engelen, ze nemen nu actief deel aan het gebeuren, ze bespelen fluit en viool. En een knikengel zorgt ervoor dat bij het deponeren van muntstuk in de gleuf, de engel een knikbeweging maakt. In het Westen kennen we drie wijzen staan (rechts) in het Oosten vier of acht. De drie wijzen symboliseerden de toenmalige bekende werelddelen. De namen zijn Caspar, Melchior en Balthasar en ze hadden goud, wierook en mirre bij zich.



Waar: **Zutphen (Ge),** St. Jan
Wat: Maria altaar
Wie:
Wanneer:
Afmetingen:
Materiaal:
Voorstelling:

- Annunciatie
- Geboorte

Foto: Johan Buitink

